

Försvarsutskottets yttrande 2018/19:FöU5y

Vårändringsbudget för 2019

Till finansutskottet

Den 11 april beslutade finansutskottet att bereda samtliga utskott tillfälle att senast 23 maj 2019 yttra sig över vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) med eventuella motioner, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till reviderade investeringsplaner för att anskaffa och vidmakthålla försvarsmateriel och anser att regeringens förslag till anslagsändringar för statens budget är väl avvägda i vårändringsbudgeten. Utskottet anser vidare att finansutskottet bör föreslå att riksdagen inte vidtar några åtgärder med anledning av de motioner som väckts inom utskottets beredningsområde. Utskottet anser i likhet med regeringen att riksdagens tillkännagivande om förslag till reviderade investeringsplaner för anskaffning och vidmakthållande är slutbehandlat.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD) och ett särskilt yttrande (V).

Utskottets överväganden

Bakgrund

När riksdagen anvisade anslag inom utgiftsområde 6 för 2019 biföll riksdagen även utskottets förslag om att regeringen ska ge Försvarsmakten i uppdrag att ta fram reviderade investeringsplaner och tillkännagav detta (bet. 2018/19:FöU1 och rskr. 2018/19:89). Utskottet framhöll att Försvarsmakten måste komma till rätta med de problem som Ekonomistyrningsverket (ESV) hade pekat på när det gäller myndighetens investeringsplaner. Utskottet hänvisade till kritiken från ESV om att informationen i investeringsplanen varken ger en översikt över materielobjektens eller vidmakthållandeåtgärdernas förväntade utfall över tid eller hur Försvarsmakten avser att prioritera materielförsörjningen inom det beräknade anslaget. Utskottet ansåg att stabila planeringsförutsättningar för försvarssektorn måste skapas. Riksdagen ställde sig således bakom det utskottet anfört med anledning av ett motionsyrkande om att regeringen borde ta fram reviderade investeringsplaner och redovisa dem i samband med vårandringsbudgeten.

Vid utskottssammanträdet den 6 november 2018 informerade ESV utskottet om slutsatserna i sin rapport Ändamålsenligheten i Försvarsmaktens investeringsplan (dnr 2018-00176). I rapporten konstaterar ESV att Försvarsmaktens investeringsplan inte följer det regelverk som styr statliga investeringar eller utgångspunkterna för materielförsörjningens planerings-, besluts- och uppföljningsprocess. I Försvarsmaktens investeringsplan redovisar myndigheten inte det förväntade utfallet. Summan av utgifter i objektraderna överstiger summan för finansiering varje budgetår t.o.m. 2025. Utfallet för en väsentlig del av investeringsplanens materielobjekt och vidmakthållande kommer därmed antingen att inträffa senare år än det som redovisas i investeringsplanen eller att utgå helt. För budgetåret 2019 bedömer ESV att den ofinansierade verksamheten i investeringsplanen totalt uppgår till drygt 3,24 miljarder kronor. ESV konstaterar att hanteringen innebär att informationen i investeringsplanen inte ger en översikt över materielobjektens förväntade utfall över tid eller hur Försvarsmakten avser att prioritera materielförsörjningen inom det beräknade anslaget. Hanteringen innebär därför att Försvarsmakten inte har lämnat ett förslag till en prioritering av de ekonomiska ramarna med utgångspunkt i hur de kan bidra till störst operativ förmåga. ESV konstaterar vidare att av det redovisade utfallet för materielobjekten och åtgärderna för perioden 2019–2025 kommer ca 29 miljarder kronor att utgå eller senareläggas efter 2025.

I regleringsbrevet för 2019 gav regeringen Försvarsmakten i uppdrag att utveckla investeringsplanerna i enlighet med de rekommendationer som ESV lämnat inom ramen för Statskontorets rapport När planeringen möter

verkligheten – Försvarsmaktens interna ledning, styrning och uppföljning (2018:27). ESV hade konstaterat att regelverket för styrning av statliga investeringar ställer krav på att investeringsplanerna delas in i objekt eller objektgrupper. De materielobjekt som uppfyller vissa kriterier ska särredovisas och omfattas enligt regleringsbrevet av ett krav på redovisning av bl.a. ekonomisk plan, bedömd livscykelkostnad inklusive prissatta risker och en kalkylmodell för riskhantering. ESV lämnade därför bl.a. följande rekommendationer till Försvarsmakten, Försvarets materielverk och regeringen.

- Investeringsplanens innehåll ska utgå från aktuell information om när det ekonomiska utfallet per objekt förväntas inträffa. De planerade och beställda materielobjektens och åtgärdernas förväntade utgifter ska rymmas inom den givna ekonomiska ramen respektive budgetår.
- Objektspecifika finansiella risker som beror på avtalens villkor och som inte ersätts av en anslagsuppräknings, bör prissättas och hänföras till respektive objekt.
- Regeringen bör styra Försvarsmakten och FMV mot att i större utsträckning valuta- och räntesäkra via Riksgäldskontoret.

Den 2 maj 2019 presenterade ESV ytterligare en rapport Utvecklingen av Försvarsmaktens investeringsplan (ESV 2019:31) och konstaterar där att Försvarsmakten genomfört väsentliga förbättringar. ESV bedömer att Försvarsmakten i sina investeringsplaner för första gången redovisar det bedömda och förväntade utfallet per objekt inom den ekonomiska ramen. ESV understryker att förutsättningarna för att lösa uppdraget var speciella eftersom höstens beslut om budget och regleringsbrev gav korta tidsförhållanden. Således lämnades uppdraget när regeringen beslutade om regleringsbrev för Försvarsmakten den 21 december 2018 och Försvarsmakten lämnade in budgetunderlaget till regeringen den 28 februari 2019. Dessutom trädde en rad förändringar i kraft den 1 januari 2019 som omfattade en ny modell för styrning och finansiering inom materiel- och logistikförsörjningen med en ny ansvarsfördelning mellan Försvarsmakten och FMV. Bland annat genomfördes en personalövergång för mer än 2 000 anställda från FMV till Försvarsmakten, och Försvarsmakten övertog ansvaret för att vidmakthålla myndighetens materiel och för att upphandla varor och tjänster inom de anslag som tilldelas myndigheten. FMV fick det uttalade ansvaret för att genomföra beslutade materielanskaffningar och övertog dispositionsrätten till huvuddelen av anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar. Försvarsmakten styr dock detta genom sina investeringsplaner och uppdrag. ESV anser att Försvarsmakten trots dessa omständigheter har åtgärdat merparten av bristerna och genomfört väsentliga förbättringar. ESV noterar samtidigt att Försvarsmakten är beroende av att FMV vidtar åtgärder för att kunna åtgärda de brister som kvarstår.

Den 11 april 2019 fattade regeringen beslut om ett nytt uppdrag till ESV som innebär fortsatt stöd till Försvarsmakten och FMV i att utveckla

Försvarsmaktens investeringsplaner för anskaffning och vidmakthållande. Stödet utvidgas till att även omfatta arbetet med myndigheternas budgetunderlag för 2021–2023.

Den 9 maj 2019 informerades utskottet vidare om livscykelkostnaderna för Patriotsystemet av statssekreterare Jan-Olof Lind vid Försvarsdepartementet och representanter för Försvarsmakten och FMV.

Propositionen

För anslaget 2:4 Krisberedskap har riksdagen för innevarande år anvisat 1 355 514 000 kronor, och regeringen föreslår bl.a. att anslaget minskas med 12 500 000 kronor för att finansiera en ökning av anslaget till Säkerhetspolisen (utgiftsområde 4). Regeringen anför att minskningen inte bedöms påverka den verksamhet som finansieras från anslaget. Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner investeringsplanen för att vidmakthållande av försvarsmateriel för 2019–2024 samt godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2019–2024 som riktlinjer för Försvarsmaktens investeringar (se tabellerna 6.1 och 6.2 i prop. 2018/19:99 s. 107). Således lämnar regeringen mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande förslag till reviderade investeringsplaner i vårändringsbudgeten för att anskaffa och vidmakthålla försvarsmateriel och anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Motionerna

I partimotion 2018/19:3085 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 8 i denna del anføres att regeringens föreslagna minskning av anslaget 2:4 Krisberedskap med 12,5 miljoner kronor inte styrks med vare sig en analys eller ett mer utförligt resonemang. Regeringen bedömer endast att minskningen inte påverkar den verksamhet som finansieras från anslaget. Motionärerna emotsätter sig därför neddragningen eftersom i princip alla utgiftsposter inom utgiftsområde 6 redan är alltför hårt bantade.

I partimotion 2018/19:3094 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) beskrivs att regeringen väljer att höja anslag inom utgiftsområde 6 när det gäller investeringsplanerna, bl.a. på grund av att man valt att anskaffa det amerikanska luftvärnssystemet Patriot. Eftersom anskaffningen redan är gjord föreslår motionärerna inga ändringar i anslaget, men de framför kritik mot processen att anskaffa Patriot, och de bedömer att risker tagits i samband med anskaffningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att Försvarsmakten med stöd av ESV har åtgärdat merparten av bristerna och genomfört väsentliga förbättringar som bidrar till att göra budgetunderlag och investeringsplaner till ändamålsenliga underlag för beslut inom försvarsmaterielområdet. Utskottet anser att investeringsplaner i ekonomisk balans är en nödvändig grund för att kunna prioritera de åtgärder som ger största möjliga operativa förmåga inom de ekonomiska ramarna.

När det gäller farhågorna som lyfts fram i Vänsterpartiets motion om anslagsökningar som följer av anskaffningen av Patriotsystemet utgår utskottet från att de rekommendationer ESV lämnat om t.ex. valuta- och räntesäkring har tillämpats vid anskaffningen. De förväntade utgifterna för Patriotsystemet, inklusive objektspecifika finansiella risker, ska därmed vara prissatta och hänförliga till de utgifter som redovisats för riksdagen i investeringsplanen och de uppskattningsvis 10 miljarder kronor som anskaffningen bedömdes kosta enligt statsrådets redovisning vid utskottssammanträdet den 16 november 2017. Utskottet konstaterar att motionärerna inte har framställt något yrkande i frågan.

När det gäller invändningarna i Sverigedemokraternas motion om att regeringen inte redovisar någon analys om hur en föreslagen minskning påverkar den anslagsfinansierade verksamheten utgår utskottet från att regeringens förbättringar av budgetarbetet gör att riksdagen fortsättningsvis kommer att få tydligare redovisningar.

Sammanfattningsvis anser utskottet att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till reviderade investeringsplaner för att anskaffa och vidmakthålla försvarsmateriel och anser att regeringens förslag till anslagsändringar för statens budget är väl avvägda i vårändringsbudgeten. Utskottet anser i enlighet med detta att finansutskottet bör föreslå att riksdagen inte vidtar några åtgärder med anledning av motionerna. Utskottet anser i likhet med regeringen att riksdagens tillkännagivande om förslag till reviderade investeringsplaner för anskaffning och vidmakthållande är slutbehandlat.

Stockholm den 16 maj 2019

På försvarsutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richtoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Pål Jonson (M), Josef Fransson (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M) och Heléne Björklund (S).

Avvikande mening

Vårändringsbudgeten för 2019 (SD)

Roger Richtoff (SD), Josef Fransson (SD) och Caroline Nordengrip (SD) anför:

Vi motsätter oss regeringens föreslagna minskning av anslaget 2:4 Krisberedskap med 12,5 miljoner kronor. Vi anser att alla utgiftsposter inom utgiftsområde 6 redan är alltför hårt bantade och menar vidare att regeringen inte motiverar förslaget med vare sig en analys eller ett mer utförligt resonemang. Regeringen bedömer endast att minskningen inte påverkar den verksamhet som finansieras från anslaget och det anser vi vara otillräckligt.

Enligt vår mening bör finansutskottet med bifall till partimotion 2018/19:3085 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 8 i denna del avstyrka den minskning av anslaget 2:4 som regeringen föreslagit i vårändringsbudgeten för 2019.

Särskilt yttrande

Vårändringsbudgeten för 2019 (V)

Hanna Gunnarsson (V) anför:

Jag delar utskottets syn på att investeringsplanerna måste vara i ekonomisk balans för att kunna prioritera de åtgärder som ger största möjliga operativa förmåga inom de ekonomiska ramarna. Jag är därför positiv till att de omarbetats. Jag är samtidigt kritisk till det redan fattade beslutet om att anskaffa Patriotsystemet och bedömer att anslaget kanske inte hade behövt höjas så mycket om man hade avstått från att anskaffa det amerikanska luftvärnssystemet Patriot. Mitt parti framförde kritik under anskaffningsprocessen och jag bedömer att riskerna som påtalades då alltså kvarstår.